

Utrecht University

De stem van jongeren bij scheiding

Dr. Inge van der Valk (i.e.vandervalk@uu.nl)

Dr. Rianne van Dijk (r.vandijk@uu.nl)

Inge van der Valk

Ik werk als **universitair hoofddocent** bij de onderzoeksgroep Jeugd & Gezin van de Universiteit Utrecht. Ik doe al 25 jaar onderzoek naar gezinnen en scheiding. Dit onderzoek omvat vooral **praktisch toegepast onderzoek** (o.a. naar de effectiviteit van hulpprogramma's) en **interdisciplinair onderzoek** (o.a. naar naleving van omgangsafspraken na scheiding). Ook ben ik **projectleider** van Luister!, en van onderzoeken naar de SCRES en naar kernelementen in de hulp na complexe scheiding. Ten slotte werk ik mee aan een onderzoek naar scheiding op Aruba en was ik auteur van de revisie van de richtlijn scheiding en problemen van jeugdigen.

Rianne van Dijk

Als **onderzoeker** aan de Universiteit Utrecht richt ik me op gezinsrelaties en het psychosociaal welzijn van jongeren, met name in gescheiden gezinnen. Ik ben bij verschillende projecten betrokken, zoals '**Luister! Kinderparticipatie na Scheiding**', '**Wat werkt bij scheidingshulp**' en een onderzoek naar **observaties van ouder-adolescent interacties**. In mijn werk haal ik veel voldoening uit het samenwerken met allerlei inspirerende mensen, én uit de hoop dat wetenschappelijke kennis kan bijdragen aan het verbeteren van de leefwereld waarin kinderen en jongeren (met gescheiden ouders) opgroeien.

Deze bijeenkomst

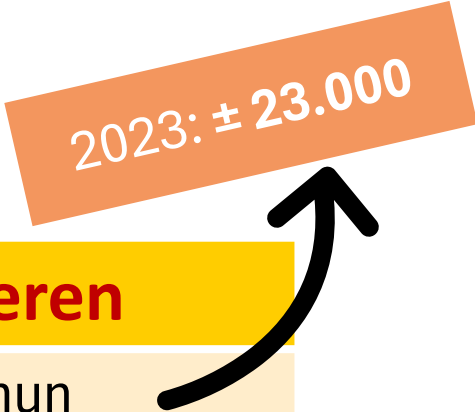
Kort ontmoeten

- Scheiding en jongeren
- Kinderparticipatie rondom scheiding
 - Jullie ervaringen met kinderpaticipatie?
 - Wat is er bekend
 - Luister Onderzoek
- Wat nemen jullie mee?

Hoeveel kinderen per jaar maken scheiding mee (NL)

- **2016; 2019; 2023** ≈ 35.000; 30.000; 24.000 **formele echtscheidingen**
- **2016** ≈ 60.000 **informele scheidingen** (stijgend)
- Bij circa de helft zijn één of meerdere kinderen betrokken ↓

2023: ± 23.000

2016 ≈ 86.000 kinderen	2019 ≈ 49.000 kinderen
± 28.000 formele scheiding van hun juridische ouders	± 31.000 formele scheiding van hun juridische ouders
± 32.000 informele scheiding van hun juridische ouders	± 18.000 informele scheiding van hun juridische ouders
± 36.000 (in)formele scheiding van één juridische ouder en samenwonende ouder / nieuwe partner	...???

Mogelijke gevolgen jongeren

Vergeleken met jongeren uit intacte gezinnen:

- Slechter academisch functioneren
 - Cijfers, eindniveau, drop-out
- Meer internaliserende problemen
 - Angst, depressie, suicide, eenzaamheid
- Meer externaliserende problemen
 - Agressie, delinquentie, strafblad
- Meer problemen in sociale relaties
- Lager zelfvertrouwen / gevoel van eigenwaarde

Belangrijke kanttekening!

- Gemiddelden versus individuele verschillen
- Korte termijn versus lange termijn
- Significant, maar kleine effectgroottes

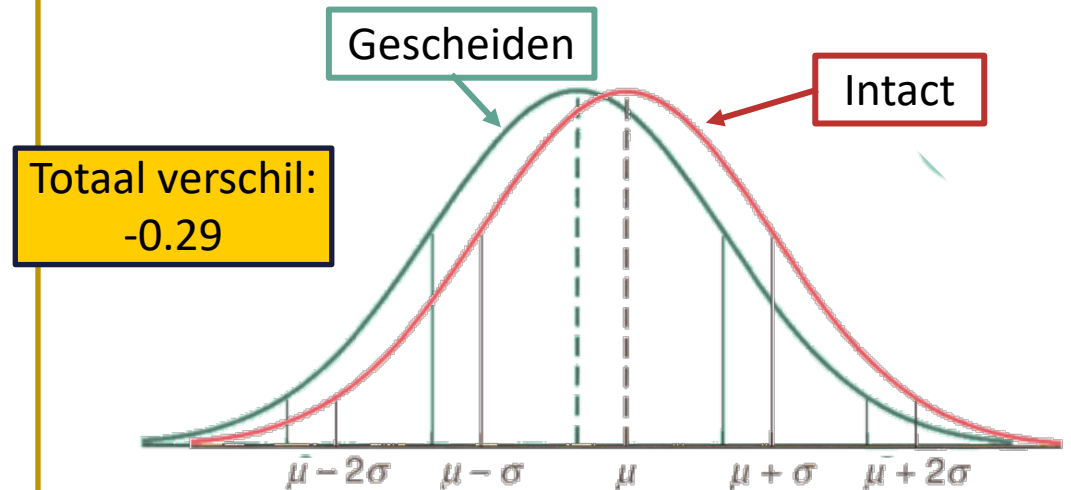

Meta-analyse (Amato, 2001)

Table 2
Mean Effect Sizes Derived From Studies Published in the Divorced and Continuously Married Parents

Child outcome	<i>n</i> of samples	Mean unweighted effect size
Academic achievement	39	-0.26***
Conduct	40	-0.33***
Psychological adjustment	41	-0.31***
Self-concept	28	-0.24***
Social relations	29	-0.28***

** $p < .01$. *** $p < .001$.

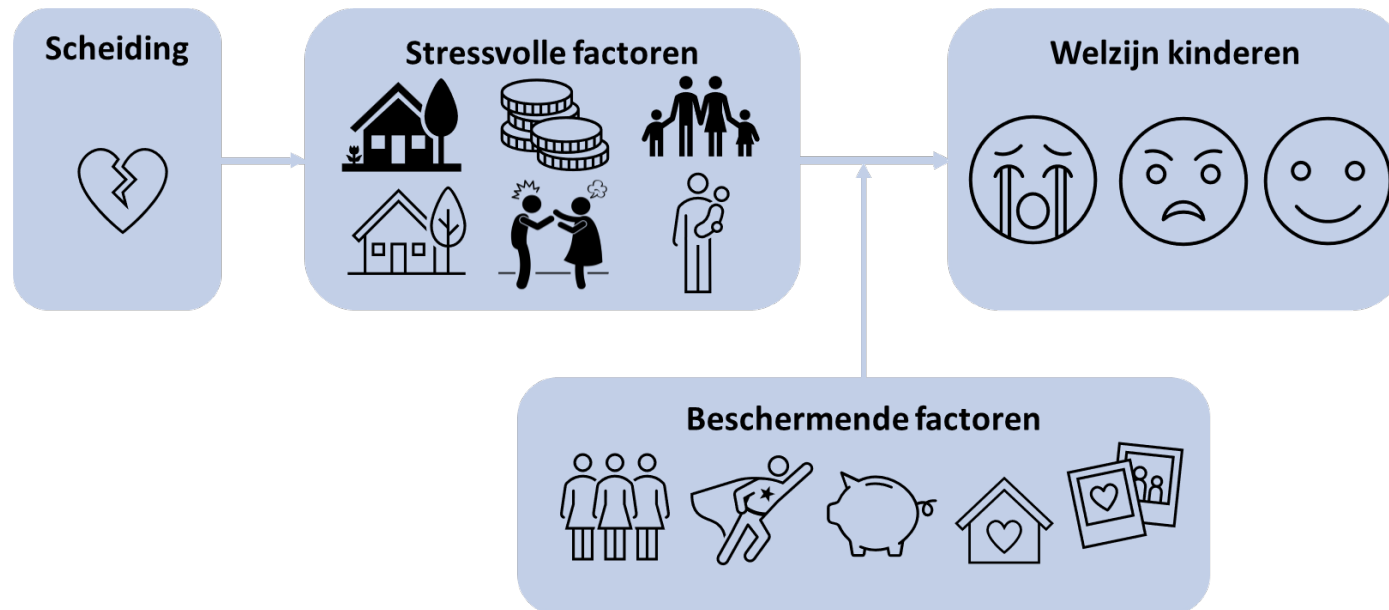

Belangrijke kanttekening!

- Gemiddelden versus individuele verschillen
- Korte termijn versus lange termijn
- Significant, maar kleine effectgroottes

Niet scheiding zelf, maar factoren die hiermee gepaard gaan

RTL Nieuws, 12 juni 2020

“In sommige regio’s heeft 70 procent van de dossiers bij jeugdzorg te maken met complexe en met ruzies omgeven scheiding.”

Deze bijeenkomst

Kort ontmoeten

Scheiding en jongeren

Kinderparticipatie rondom scheiding

- **Jullie ervaringen met kinderpaticipatie?**
- Wat is er bekend
- Luister Onderzoek

Wat nemen jullie mee?

Wij zijn benieuwd..

- ❓ Wie werkt direct met gescheiden gezinnen? Vanuit welke rol?
- ❓ Wie van jullie praat zelf met kinderen rondom scheiding?
 - Ja, altijd.
 - Ja, soms.
 - Nee, nooit.
- ❓ Waarom wel / niet?

Wij zijn benieuwd..

- 🔍 Welke **vragen / dilemma's** spelen er in de praktijk rondom de stem van kinderen bij scheiding?
- 🔍 Welke **best practices** rondom kinderen laten meepraten rondom scheiding zou je willen delen?

Deze bijeenkomst

- Kort ontmoeten
- Scheiding en jongeren
- Kinderparticipatie rondom scheiding
 - Jullie ervaringen met kinderpaticipatie?
 - **Wat is er bekend**
 - Luister Onderzoek
- Wat nemen jullie mee?

Wat houdt kinderopparticipatie in?

- Kinderen hebben **het recht om gehoord te worden** als het gaat om zaken die invloed hebben op hun leven. Hun mening telt.
- Daarvoor moeten kinderen wel **voldoende passende informatie** krijgen. Anders is het immers moeilijk een mening vormen.
- Kinderen moeten **serieus** worden genomen, en het **nodige gewicht** moet worden gegeven aan de mening van kinderen bij het maken van een beslissing.
- Bij alle beslissingen staat **het belang van het kind** voorop. Dit is moeilijk zonder rekening te houden met de mening en wensen van het kind.

Wat weten we over participatie na scheiding?

- Sinds ouderschapsplan praten kinderen vaker mee; Helpt om ouders hiertoe aan te moedigen (Van der Valk & Spruijt, 2013; eigen onderzoek; Pilot bruggesprek, 2018, 2019)
- Jongeren én ouders meer tevreden over afspraken wanneer kinderen betrokken zijn (Ballard et al., 2013, Cashmore, 2011)

- Jongeren die gevraagd zijn om te participeren bij mediation ook meer kans om thuis gevraagd te zijn naar hun mening (Tveit et al., 2022)
- Jongeren sinds 2009 vaker betrokken bij mediation (Ter Voert & Geurts, 2013)

Jongeren worden geregeld niet gehoord, bijvoorbeeld vanwege:

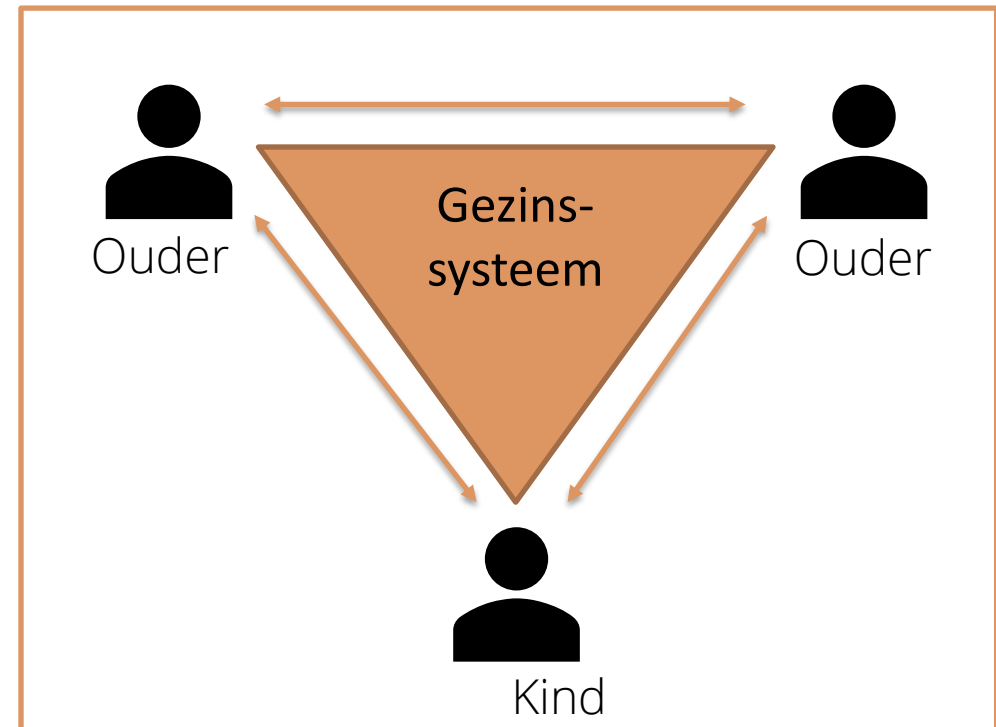
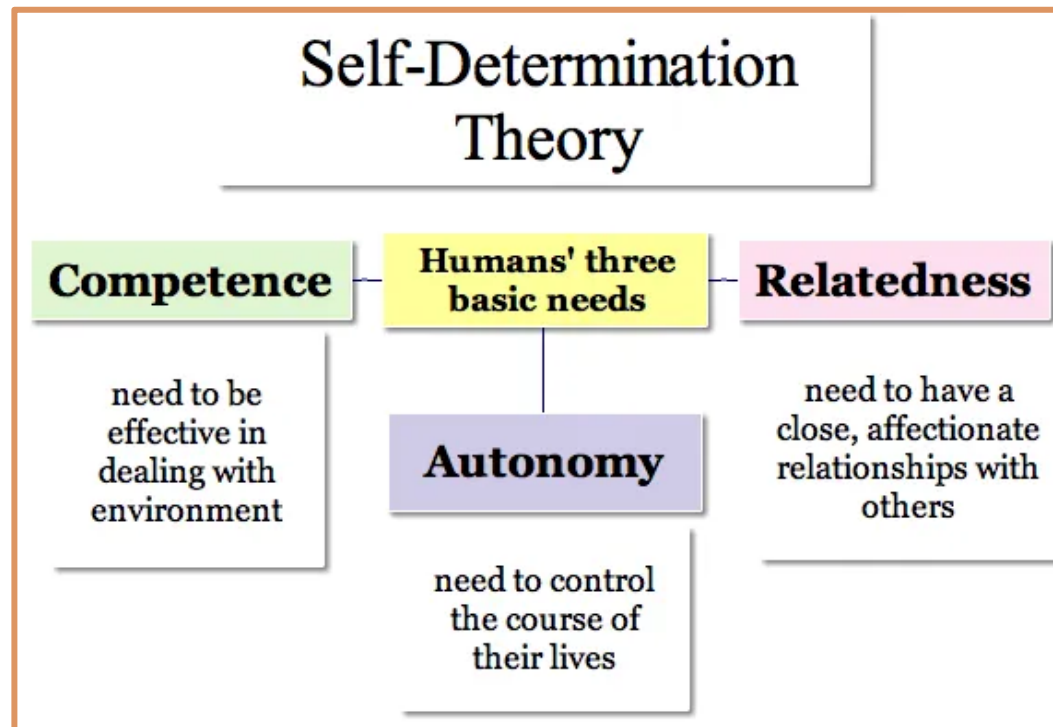
- Te weinig bewustzijn of kennis van mogelijkheden (Coenraad, 2014)
- Idee dat ouders hun stem voldoende vertegenwoordigen en assumpties over dat het te belastend zou zijn (Hayes & Birnbaum, 2020)

Spanningsveld

Het recht van kinderen op
participatie

Het recht van kinderen op
bescherming

Deze bijeenkomst

- Kort ontmoeten
- Scheiding en jongeren
- Kinderparticipatie rondom scheiding
 - Jullie ervaringen met kinderpaticipatie?
 - Wat is er bekend
 - **Luister Onderzoek**
- Wat nemen jullie mee?

Luister!

*Het bevorderen van (betekenisvolle)
kinderparticipatie rondom scheiding*

Dr. Inge van
der Valk

Mr. dr.
Charlotte Mol

Dr. Rianne
van Dijk

Dr. Zoë
Rejaän

Selina
Burgard

Juliette
Groenendijk

Prof. Maja
Deković

Prof. Susan
Branje

Prof. mr.
Wendy Schrama

Neve
Oprins

Roma
Russel

**Onze website
is live!**

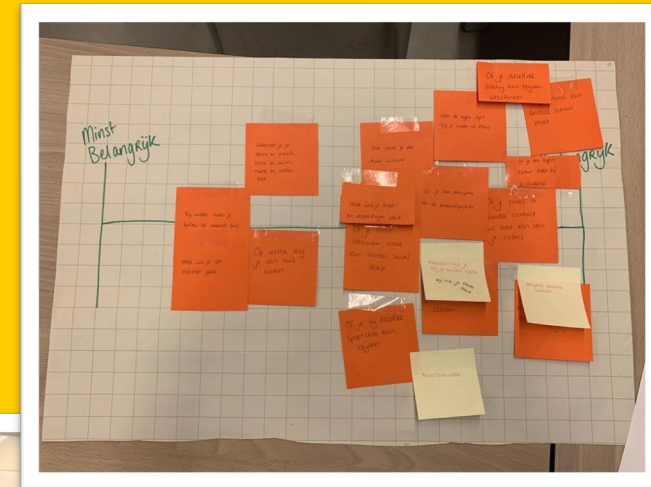

UU.NL/ONDERZOEK/LUISTER

Jongerenpanel!

- ± 15 jongeren met gescheiden ouders
- ± 5 meet-ups per jaar

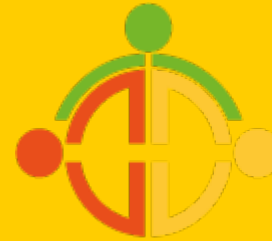

Klankbordgroep

NEDERLANDSE VERENIGING
Familie- en erfrecht
Advocaten
Scheidingsmediators

VILLA PINEDO

Groene Hart
mediation

Anaguía

Mediatorsfederatie
Nederland

de Kinderombudsman.
wij laten van je horen

Nederlands
Jeugdinstituut

de Rechtspraak

Rechtbank
Midden-Nederland
Rechtbank Amsterdam
Rechtbank Overijssel

kies
voor het kind

FSW

Het Luister project

Sociaal-wetenschappelijk
(empirisch) onderzoek
naar gezinsrelaties na
scheiding en het welzijn
van kinderen

Juridisch onderzoek naar
het recht op
kinderparticipatie in
familierecht zaken

Doel van Luister

“Onderzoeken of en hoe kinderen een stem krijgen rondom de scheiding, en hoe dit samenhangt met hun welbevinden”

Reorganisatie van het gezin
behoeft veel beslissingen:

Thuis

Mediator

Rechtbank

Kinderen hebben het **recht**
op participatie

Verwachting dat kinderen
baat hebben bij participatie

Ook zorgen over potentiële
nadelen/risico's

Luister!

Onderzoek naar de participatie
van kinderen na scheiding

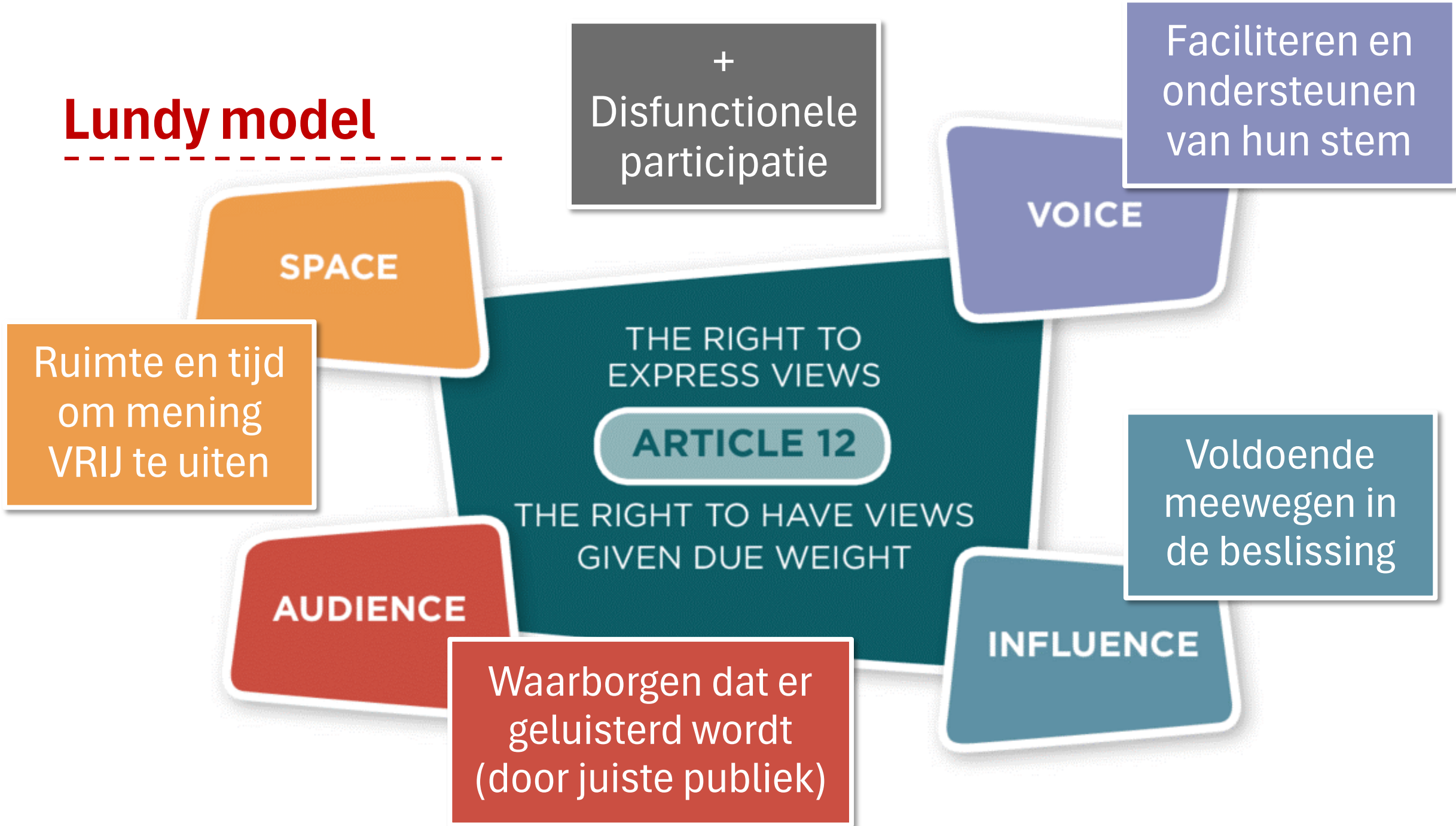
Wat willen we weten?

1. Hoe participatie rondom scheiding nu wordt vormgegeven:
Thuis, in mediation en bij de rechtbank
2. Of en hoe participatie samenhangt met het welbevinden van jongeren. *Zowel positief als negatief*
3. Of die samenhang verschilt tussen jongeren, gezinnen of scheidingen

**Hoe kunnen we
kinderparticipatie
rondom scheiding
het beste meten?**

Lundy model

Hoe maken we kinderp participatie meetbaar?

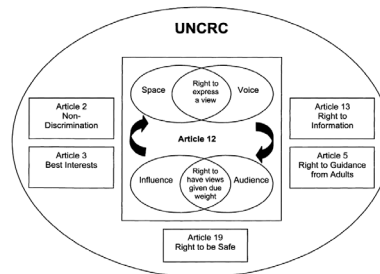

Figure 1. Conceptualising Article 12

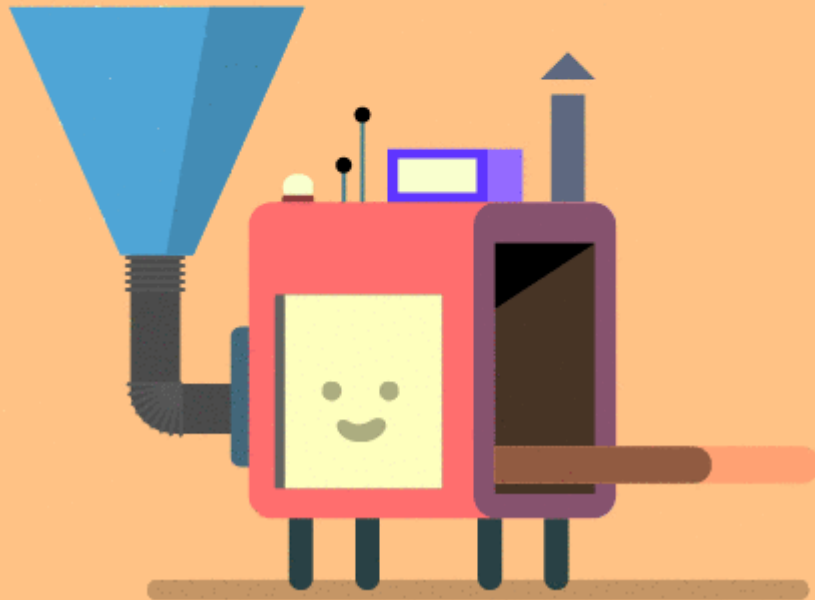
Children's Participation Post-Separation (ChiPPS)

Pilotstudie zomer 2023

Theorie &
literatuur

Bestaande
vragenlijsten

Experts &
jongeren

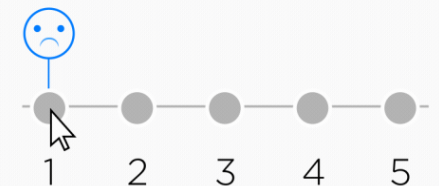

Children's Participation Post- separation Scale (ChiPPS)

Onderwerp: Afspraken over de
woonsituatie

Setting: Thuis met ouder(s)
Kindgesprek rechter
Kindgesprek mediator

- 23* vragen over participatie
- Jongeren zelfrapportage
- 5-puntsschaal antwoorden

Voorzichtige bevindingen

Lundy

5 ELEMENTEN	VOORBEELDSTELLINGEN
Mening uiten	<ul style="list-style-type: none">• Mijn ouders hebben vooraf duidelijk uitgelegd welke woonsituaties er mogelijk waren (bijv. vanwege school, hobby's en het werk van mijn ouders)• Mijn ouders vroegen naar wat ik ervan vond
Gehoord voelen	<ul style="list-style-type: none">• Mijn ouders begrepen mij• Mijn ouders namen mij serieus
Invloed	<ul style="list-style-type: none">• Voor mijn gevoel heb ik mee kunnen beslissen• Mijn ouders probeerden rekening met mij te houden, voor zover dat kon
Feedback	<ul style="list-style-type: none">• Mijn ouders hebben mij verteld waarom de afspraken uiteindelijk zo zijn gemaakt• Mijn ouders hebben mij uitgelegd hoe ze rekening met mij hebben gehouden
Disfunctionele participatie	<ul style="list-style-type: none">• Mijn ouders vertelden mij dingen die ik liever niet had willen weten• Ik was bang om eerlijk te zeggen wat ik ervan vond

Space

Voice

Audience

Influence

+ Disfunctioneel

Voorzichtige bevindingen

- **ChiPPS** als betrouwbaar en valide instrument (onderzoek)
- Onderscheid tussen (1) **participatieproces** en (2) **Given due weight**
- **Verschillende elementen** hangen samen met relevante factoren:
 - *Opvoeding van ouders*
 - *Loyaliteitsconflicten en welzijn van kinderen*

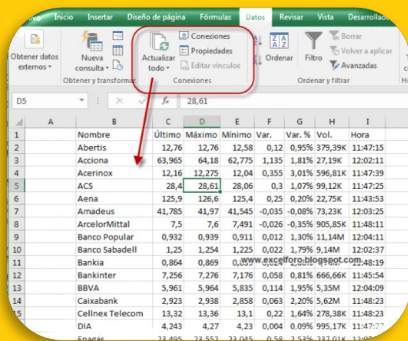
- Participeren is meer dan alleen gehoord worden!
- Participatie thuis versus in andere settings?

Luister!

Onderzoek naar de participatie van kinderen na scheiding

Onderzoeksmethoden

We zoeken jongeren (8-18 jaar) en ouder(s) die een scheiding meemaakten om mee te doen aan:

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1		Nombre	Último	Máximo	Mínimo	Var.	Var. %	Vol.	Hora
2		Abertis	12,76	12,76	12,58	0,12	0,95%	379,39K	11:47:15
3		Acciona	63,965	64,18	62,775	1,135	1,81%	27,19K	12:02:11
4		Acerinox	12,16	12,275	12,04	0,355	3,01%	596,81K	11:47:39
5		ACS	28,4	28,51	28,06	0,9	3,07%	99,12K	11:47:25
6		Aena	125,9	126,6	125,4	0,25	0,20%	22,75K	11:43:53
7		Amadeus	41,785	41,97	41,545	-0,035	-0,08%	73,23K	12:03:25
8		ArcelorMittal	7,5	7,6	7,491	-0,026	-0,35%	905,85K	11:48:11
9		Banco Popular	0,912	0,919	0,911	0,012	1,30%	11,14M	12:04:11
10		Banco Sabadell	1,25	1,254	1,225	0,022	1,79%	9,14M	12:02:37
11		Bankia	0,864	0,869	0,859	0,009	1,04%	10,14M	12:02:37
12		Bankinter	7,256	7,276	7,176	0,058	0,81%	666,66K	11:45:54
13		BBVA	5,961	5,964	5,835	0,114	1,95%	5,35M	12:04:09
14		Caixabank	2,923	2,938	2,858	0,063	2,20%	5,82M	11:48:23
15		Cellnex Telecom	13,32	13,36	13,1	0,22	1,64%	278,38K	11:48:23
16		DIA	4,243	4,27	4,23	0,004	0,09%	995,17K	11:47:17
17		Enxora	33,85	33,53	33,045	0,58	1,73%	333,61K	11:47:17

Schatten aantal kindgesprekken rechtbank data

Vragenlijsten op lange & korte termijn

Interviews

Observaties

Luister!

Onderzoek naar de participatie van kinderen na scheiding

@luister_uu

Heb jij een scheiding meegemaakt?

Ben je tussen de 8 en 18 jaar?

Of heeft u een kind tussen de 8 en 18 jaar?

Doe mee aan onderzoek en laat je stem horen!

Wij willen meer informatie, hulp en tips geven aan:

Gescheiden gezinnen

Rechters

Mediators & professionals

Wetgever

Luister!

Onderzoek naar de participatie
van kinderen na scheiding

 @luister_uu

Heb jij een scheiding meegemaakt?

Ben je tussen de 8 en 18 jaar?

Of heeft u een kind
tussen de 8 en 18 jaar?

Doe mee aan onderzoek
en laat je stem horen!

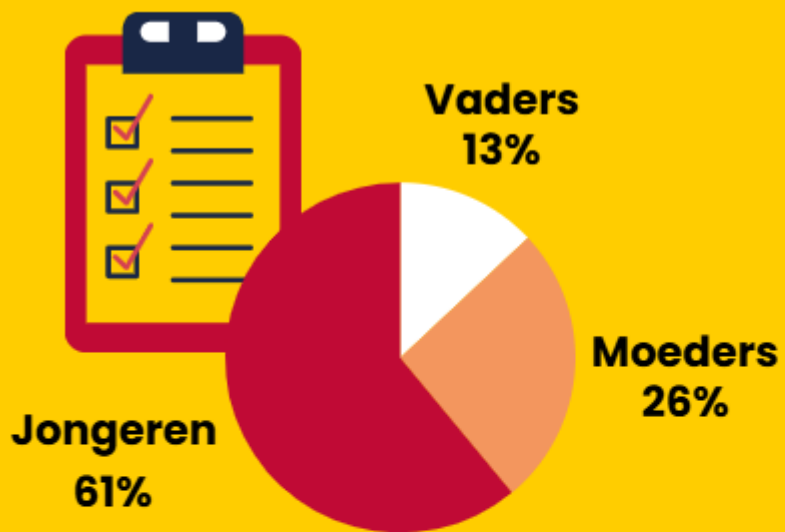
Wij zoeken gescheiden gezinnen!

Werk je als professional vaak met gescheiden gezinnen? Help mee!

www.uu.nl/onderzoek/luister

Werving tot nu toe:

Op 1 november 2024 stond de teller op **233** ingevulde vragenlijsten

Er deden tot nu toe 142 jongeren van 8 tot 18 jaar mee:

De gemiddelde leeftijd:

De gemiddelde leeftijd tijdens de scheiding:

Bijna 3x zoveel meisjes als jongens deden mee:

Hoe kun je als professional helpen..

Werving van gezinnen!

Video

Flyers

Waarom dit onderzoek?
 Twee onderzoeken in hoeverre jongeren meepraten over de beslissingen en afspraken die worden gemaakt als ouders uit elkaar gaan en in de jaren daarna.
 Jongeren kunnen bijvoorbeeld praten met hun ouders, met een mediator of met een rechter. Dit noemen we kinderteeldeel.

We willen weten:

- Of en op welke manier jongeren na een scheiding meepraten over afspraken, zoals de woonsituatie,
- Hoe het voor hen is om wel of niet gehoord te worden. En wat ouders hiervan vinden,
- Hoe het sinds de scheiding gaat met de jongeren en ouders, en tussen hen onderling.

Aanmelden
 Doen jullie mee met het onderzoek? Meld u aan op onze website. Een onderzoeker stuurt u en uw kind(eren) meer informatie over het onderzoek. Daarna kunt u toestemming geven voor uw eigen deelname of deelname van uw kind(eren).

Over ons:
 Wij zijn Inge van der Valk, Rianne van Dijk, Zoë Reijnders, en Charlotte Mol. We werken bij het departement Pedagogische Wetenschappen en Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit Utrecht. Een jongerenpanel en een klankbordgroep met maatschappelijke partners denken met ons mee.

Luister!
 Onderzoek naar de participatie van kinderen na scheiding

Hoe werkt het?
 Het onderzoek bestaat uit 2 vaste onderdelen en 2 extra onderdelen. Per onderdeel krijgt uw kind een digitale bon van €10 (Yesty.nl).

Vragenlijsten
 U en uw kind vullen 3x zelf een vragenlijst in van 30-45 minuten: bij start, na 9 en na 18 maanden.

Jongerendagboek
 Na elke vragenlijst houdt uw kind 10 weken een 'weekboek' bij. Het invullen duurt 5 minuten en gebeurt 1x per week.

Extra: Interview
 U of uw kind deelt in een gesprek meer over eigen ervaringen met scheiding en kinderteeldeel.

Extra: Observatie
 Gaat uw kind praten met een rechter of mediator? Met jullie toestemming kijkt en luistert een onderzoeker mee.

Posters

Ben je tussen de 8 en 18 jaar of heb je kinderen in deze leeftijd?

Heb jij een scheiding meegemaakt?

Doe mee aan onderzoek en laat je stem horen!

Meld je aan!

Door jullie ervaringen te delen:

- Verdienen jongeren tot wel 80€ aan cadeaubonnen
- Helpen jullie andere gescheiden gezinnen
- Leren ouders, mediators en rechters hoe ze het beste kunnen luisteren

Luister!
 Onderzoek naar de participatie van kinderen na scheiding

Begeleidende brief

E-mail: luister@uu.nl
 Telefoon: 06 436 044 39
 Website: www.uu.nl/onderzoek/luister

Onderwerp: Onderzoek Universiteit Utrecht
 Bijlage: Folder Luister!

Hoi!

Wil je meedoen aan een onderzoek van de Universiteit Utrecht? De Universiteit onderzoekt hoe jongeren meepraten over beslissingen en afspraken die worden gemaakt als ouders uit elkaar gaan. In deze envelop vind je een folder met uitleg en informatie. Je ouders krijgen ook een folder over het onderzoek.

POSTS REELS SAVED TAGGED

IK WIL ME GRAAG AANMELDEN, MAAR HOE WERKT DAT?

Luister!

SWIPE! →

JONGEREN WERVEN JONGEREN ACTIE

Verdien nu 10€ WERVENJONGEREN!

Hoe werkt het?

1. Meld je aan op onze website
2. We nemen contact met je op
3. We nodigen je uit om mee te praten

Meer weten?

20 NOVEMBER

Wereld kinderrecht en dag

Dan kun je meedoen met onze Jongeren Werpen

Instagram & TikTok

Werving van gezinnen (de rest vanuit de UU)

1

Werving via rechtbanken, advocaten, mediators, hulpverleners, scholen, openbare plekken, etc.

- Social media en nieuwsbrieven
- Wervingsfolders voor jongeren
- Wervingsflyers voor ouders

2

Aanmelding UU

Kinderen en ouders kunnen zich zelf aanmelden via de Luister! website.

3

Informatiebrieven UU

De onderzoekers sturen de kinderen en allebei hun ouders informatiebrieven over het onderzoek. Ook worden ouders en kinderen gebeld over hun deelname.

Toestemmingsverklaring UU

Kinderen en ouders kunnen individueel toestemming geven voor deelname. Voor deelname van kinderen is minimaal vereist:

- Toestemming kind
- En, indien het kind jonger is dan 16 jaar:
- Toestemming van één ouder met gezag
 - Geen bezwaar van andere ouder met gezag

Start onderzoek UU

Kinderen en ouders starten met online vragenlijsten.

Deze bijeenkomst

- Kort ontmoeten?
- Scheiding en jongeren
- Kinderparticipatie rondom scheiding
 - Jullie ervaringen met kinderpaticipatie?
 - Wat is er bekend
 - Luister Onderzoek
- Wat nemen jullie mee?

Deze bijeenkomst

- ✓ Kort ontmoeten?
- ✓ Scheiding en jongeren
- ✓ Kinderparticipatie rondom scheiding
 - Wat is er bekend?
 - Jullie ervaringen met kinderpaticipatie?
 - Luister Onderzoek
- ✓ Wat nemen jullie mee?

Bedankt!

- Contact: luister@uu.nl
- Instagram: [@luister_uu](https://www.instagram.com/luister_uu)

